VITA ET CONVERSIO

B. M.

COMITIS LV-DEVVICI AREN-STEINII ORD.

PRÆMONSTRA-TENSIS

CONVERSI ET FVNDATORIS ABBA-TIAE ARNSTEIN:

EX EIVSDEM MONASTERII BIBLIOTHECA PROTVLIT

R. P. CHRISTOPHORVS BROVVERVS SOCIETATIS IESV PRESBYTER.

MOGVNTIÆ,

Ex Typographia Ioannis Albini.

ANNO M. DC. XVI.

VITA ET CONVERSIO
B. M.
COMITIS LV-DEVVICI AREN-STEINII ORD.
PRÆMONSTRA-
TENSIS
CONVERSI ET FVNDATORIS ABBA-
TIAE ARNSTEIN:
EX EIVSDEM MONASTERII BIBLIOTHECA
PROTVLIT
R. P. CHRISTOPHORVS BROVVERVS SOCIE-
TATIS IESV PRESBYTER.

MOGVNTIÆ,
EX TYPOGRAPHIA IOANNIS Albini.

ANNO M. DC. XVI.

AD ILLVSTRISSIMVM ET REVERENDISSIMVM ARCHIEPISCOPVM TREVER. PRINCIPEM ELECTOREM, &c. LOTHARIVM

ET

AD ILLVSTRES AC GENEROSÆ NOBILISQVE STIRPIS COMITES, BARONES, AC EQVESTRI NOBILITATE CONSPICVOS VIROS

TRACTVS LOGANÆ AC WESTERWALDIÆ.

EPICEDION LVDVICI B. M. COMITIS, EX ANTIQVIS MEMBRANIS ARNSTEINIANIS.

MESSVIT hunc florem non Mors, sed vita, dolorem
Præfert, Tumba breuis, spem vitæ non gleba quæuis,
Sed Rosa vernalis Seraphin, quæ plena sub alis
Maiestate Dei, tenet, Ecce, locum requiei.
Annus vt M. cum C. rotat octogi[illegible] atque O.
Vita magnificus, metit astra Comes LVDVVICVS.

INCI-

INCIPIT OPVSCVLVM GESTORVM COMITIS LODEWICI, FVNDATORIS.

INTER diuersas mundanarum rerum varietates, & multiformis ingenij studia curiosa, quibus humana necessitas ambiguis vitæ suæ passibus circumfertur, nihil pretiosius est tempore, quod qualicunque processu vel ordine semel elapsum, nec argenti, nec auri pretio, nec vlla valet industria rehaberi. Hoc perpendentes plurimi temporum exactorum viri, ingenio subtiles, scientia pollentes, vita, moribusque sublimes, illustrium facta virorum, sermone lucifluo nostris sæculis inuexerunt, doctrinæ suæ monimenta memorijs posterorum, quasi speciale quoddam speculum relinquentes. Hac ego confidentia, ego, inquam, deiectus vita, nullus in gratia, incultus verbo, pauper ingenio, Comitis Lodewici, viri per omnia virtuosi parentes, ortum, in sancta professione progressum, & fælicem in Christo transitum, etsi non aureis, tetris tamen litteris exarabo, non curans iacula detractorum. Quia *Fælix, à tergo, quem nulla Ciconia pinxit.* dicent enim quod materiam tam honestam sermo deformauerit impolitus. Quibus non ego, sed Poëta respondet, *Est quodam prodire tenus si non datur vltra.* Solet tamen in fragili calamo, & in vase fictili dulcedo mellis includi; & ignis duro in silice reperiri. Nec solaris cerei derogat claritati, circumferri solita sæpius, & obiecta nubium crassitudo.

Scriptoris institutum.

Fuit in castro quod Arinstein ab antiquis temporibus nuncupatum, & adhuc hodie nomen obtinet, Comes quidam nomine Lodevvicus; qui, sicut ab auorum suorum longa prosapia clarus, ita probitatis, & virtutum extitit titulis gloriosus. Hic septem habebat sorores virgines, vultus elegantia gratiosas: in quibus, quasi quodam in speculo vniuersa morum habilitas resultabat. Distat autem locus tribus à Rheno miliarijs versus orientem super Loga-

Arnsteinij castri descriptio.

nam fluuium in quodam montis supercilio, præruptis & arduis vndiq; montibus circumseptus: habēs ex alio latere Dürstā fluuiolū piscosum satis, molendinisq;, & alijs vsibus, adoptiuo quodā munere, deputatum. Erat verò memoratus locus tam inaccessibilis & munitus, vt ex vno tātum latere montis via sola & admodū stricta difficilem præberet accessum. Iam dictus itaq; Comes in rerum negotijs circumspectus & prudens, super omnia de sororum honestate, & posteritatis successione sollicitus, æstuabat, vt generosæ lampadis claritatem, & puellaris formæ gratiam decenti natalium copula maritaret. Honestis eius desiderijs diuina bonitas salutarem aspirauit effectum.

Durstarinus.

Luduicus senior Comes Arnsteinius.

Nam duæ ipsarum duobus inclitis iunctæ sunt Baronibus Hungarorum non minus solemniter, quam nobiliter desponsatæ. Tertia Palatini Comitis transijt in amplexus de Thuyngen, * quam ipsi Comiti frater eius apud sanctum Goarē honorificè præsentauit; ipseq;, cum ducentis eam Militibus & apparatu plurimo ambitiose recepit Quarta Nassauvven desponsata, Rupertum genuit & Arnoldum, Demudim filiam. Arnoldus Com[illegible] pater extitit Ruperti Comitis viri bellicosi, qui in expeditione Imperatoris Friderici peregrinus obijt in partibus transmarinis. Rupertus frater Arnoldi pater extitit Comitis Valeriani * cuius filij sunt Henricus & Rupertus nunc Comites, quorum mater erat nomine Cunegundis. Demudis soror ipsorum, nupsit Embriconi, qui pater fuit Comitis Henrici patris Eberhardi Comitis de Diethse. Quinta fuit desponsata Comiti de Loyse mater Comitis Bopponis, & sororis eius Adelheydis, qua Bertoldus & Dietherus Comites de Catzenelenbogen processerunt: Sexta Iysenburgensem prosapiam generauit. Septima in Sutphaniensem transijt Comitiam.

Sororum septem coniugia

** Tubingen.*

Nassouia stirps.

** Valerami*

Diethsij Comites.

Comes Loyse vel Lossensis.

Catzenelenbogen.

Isenburg.

Sutphania

Erat præfato Comiti secundum sæculum clari & alti sanguinis vxor Vdilhildis nomine; quæ non solum tanti viri non degeneraret amplexus, sed, & in futuræ sobolis diesceret claritate, quicquid morum, quicquid gratiæ in primogenitoribus, in natis probitatis cereus permisisset. Quid plura? Nascitur eis elegantis formæ filius, & hic diuina Prouidentia vnicus; in quem & patris nomen & totius Comitiæ refunderetur hæreditas. Iam enim per partes rescindi non poterat, quod Christus ante tempora sæcularia seruiuientiū sibi ꝓuiderat vnitati. Traditur ergo nutrici paruulus educandus, & quasi margaritum cœleste commendatur attentius; & qui futurus erat vas electionis, quotidianis successibus augebatur. Nutrix etiam sollicita plurimum, omnem diligentiam adhibebat. Sed & infantia primo virtutem cum Lacte bibit; & vt breuiter

Luduicus iunior Comes Arnsteinius.

uiter percurram, teneros annos quædam futuræ probitatis venustabat imago, vt iam facile posset aduerti, quid in virili sponderet ætate, qui ita puerili ludebat in flore. Euolutis interim diebus, cum iam annos intraret adolescentiæ, quia finis venit vniuersæ carnis, Pater ipsius completis vitę suę diebus V. Calend. Iunij pulueri puluerem accommodans, ex hoc mundi naufragio breuis hospes euasit: & in Ecclesia B. Margarethæ virginis est sepultus. Mater vero longo post conuersionem filij tempore viuens, cum originariam terræ particulam mundi curuaret ad vesperam, in prædio suo, quod Vdenkirchen dicitur infirmata, tertio Nonas Iulij diem clausit extremum; & in Ecclesia maiori, Coloniæ requiescit.

Ludouici senioris obitus.

Vdilhildis comitissa Arnsteinia Coloniæ sepelitur.

Filius ergo Lodevvicus, tantorum genitorum successor, & habens domesticæ rei curam, nouus dispensator ingreditur, & mente virum induens, agenda & ordinanda mentis ratione metitur, sagax ingenio, blandus alloquio, largus beneficio, profusus honestatis exemplo, omnium in se suorum præcipue declinabat affectum. Ministeriales suos velut socios sic amabat, quorum consilio super coniugalis copulæ matrimonio perurgetur, quia rei sic poscebat vtilitas. Sed ille primo manum misit ad fortia, & multis amicorum sumptibus & honore succinctus baltheo militari consuetisque sæcularium tirocinijs, contubernij legalis anticipauit accessum. Mediantibus post hæc amicorum consilijs & negotiosis super hoc Comitis de Bonneburg legationibus, filiam ipsius Gudam nomine, virginem cum magno, sicut decuit exhibitam apparatu, duxit vxorem. Qua diu sterili permanente, & spem prolis infœcunda negante, ceperunt ardentissima spiritus contritione dolere, & pro successore tantæ hæreditatis misericordiam domini votis omnibus implorare. Sed eorum desiderijs infinitis, diuina iam olim prouidentia contraibat: vtpote, qui per seruos suos iure propinquitatis accedere disponebat. Sed quid? Fraudati sunt à desiderio suo? Minimè. Quomodo non? *Lætare sterilis, quæ non paris, erumpe & clama, quæ non parturis, quoniam filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere surgent. Leua in circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt.* Venient dies, in quibus tantorum filiorum mater gratulabunda cantabis. *Ecce ego & pueri mei quos mihi dedit DEVS.* Hactenus

Guda Bonneburgia Ludouico iuniori matrimonio iungitur.

Gal. 4.

Isaia 60.

Isaia 8.

O Musæ flabris torpentibus vsæ

Aspirate precor velis intrantibus æquor.

Vt in fundamento quodcunq; locatum est, subsequentis ædificij structura meridiet, & pennam Scriptoris inculti tam celebris materiæ præconandus semper affectus inauret.

Prædi-

nam fluuium in quodam montis supercilio, præruptis & arduis vndiq; montibus circumseptus: habēs ex alio latere Dürstā fluuiolū piscosum satis, molendinisq;, & alijs vsibus, adoptiuo quodā munere, deputatum. Erat verò memoratus locus tam inaccessibilis & munitus, vt ex vno tātum latere montis via sola & admodū stricta difficilem præberet accessum. Iam dictus itaq; Comes in rerum negotiis circumspectus & prudens, super omnia de sororum honestate, & posteritatis successione sollicitus, æstuabat, vt generosæ lampadis claritatem, & puellaris formæ gratiam decenti natalium copula maritaret. Honestis eius desiderijs diuina bonitas salutarem aspirauit effectum.

Dürsta riuus. *Luduicus senior Comes Arnsteinus.*

Nam duæ ipsarum duobus inclitis iunctæ sunt Baronibus Hungarorum non minus solemniter, quam nobiliter desponsatæ. Tertia Palatini Comitis transijt in amplexus de Thuyngen, * quam ipsi Comiti frater eius apud sanctum Goarē honorificè præsentauit; ipseq;, cum ducentis eam Militibus & apparatu plurimo ambitiosè recepit. Quarta Nassauvven desponsata, Rupertum genuit & Arnoldum, Demudim filiam. Arnoldus Com[illegible] pater extitit Ruperti Comitis viri bellicosi, qui in expeditione Imperatoris Friderici peregrinus obijt in partibus transmarinis. Rupertus frater Arnoldi pater extitit Comitis Valeriani * cuius filij sunt Henricus & Rupertus nunc Comites, quorum mater erat nomine Cunegundis. Demudis soror ipsorum, nupsit Embriconi, qui pater fuit Comitis Henrici patris Eberhardi Comitis de Diethse. Quinta fuit desponsata Comiti de Loyse mater Comitis Bopponis, & sororis eius Adelheydis, qua Bertoldus & Dietherus Comites de Catzenelenbogen processerunt: Sexta Iysenburgensem prosapiam generauit. Septima in Sutphaniensem transijt Comitiam.

Sororum septem coniugia. **Tubingen.* *Nassonia stirps.* **Valerami.* *Diethsij Comites.* *Comes Loyse vel Lossensis.* *Catzenelenbogen.* *Isenburg.* *Sutphania.*

Erat præfato Comiti secundum sæculum clari & alti sanguinis vxor Vdilhildis nomine; quæ non solum tanti viri non degeneraret amplexus, sed, & in futuræ sobolis diesceret claritate, quicquid morum, quicquid gratiæ in primogenitoribus, in natis probitatis cereus permisisset. Quid plura? Nascitur eis elegantis formæ filius, & hic diuina Prouidentia vnicus ; in quem & patris nomen & totius Comitiæ refunderetur hæreditas. Iam enim per partes rescindi non poterat, quod Christus ante tempora sæcularia seruientiū sibi ꝓuiderat vnitati. Traditur ergo nutrici paruulus educandus, & quasi margaritum cœleste commendatur attentius; & qui futurus erat vas electionis, quotidianis successibus augebatur. Nutrix etiam sollicita plurimum , omnem diligentiam adhibebat. Sed & infantia primo virtutem cum Lacte bibit ; & vt breuiter

Luduicus iunior Comes Arnsteinius.

uiter percurram, teneros annos quædam futuræ probitatis venustabat imago, vt iam facile posset aduerti, quid in virili sponderet ætate, qui ita puerili ludebat in flore. Euolutis interim diebus, cum iam annos intraret adolescentiæ, quia finis venit vniuersæ carnis, Pater ipsius completis vitę suę diebus V. Calend. Iunij pulueri puluerem accommodans, ex hoc mundi naufragio breuis hospes euasit: & in Ecclesia B. Margarethæ virginis est sepultus. Mater vero longo post conuersionem filij tempore viuens, cum originariam terræ particulam mundi curuaret ad vesperam, in prædio suo, quod Vdenkirchen dicitur infirmata, tertio Nonas Iulij diem clausit extremum, & in Ecclesia maiori Coloniæ requiescit.

Ludouici senioris obitus.

Vdilhildis comitissa Arnsteinia Coloniæ sepelitur.

Filius ergo Lodevvicus, tantorum genitorum successor, & habens domesticæ rei curam, nouus dispensator ingreditur, & mente virum induens, agenda & ordinanda mentis ratione metitur, sagax ingenio, blandus alloquio, largus beneficio, profusus honestatis exemplo, omnium in se suorum præcipue declinabat affectum. Ministeriales suos velut socios sic amabat, quorum consilio super coniugalis copulæ matrimonio perurgetur, quia rei sic poscebat vtilitas. Sed ille primo manum misit ad fortia, & multis amicorum sumptibus & honore succinctus baltheo militari consuetisque sæcularium tirocinijs, contubernij legalis anticipauit accessum. Mediantibus post hæc amicorum consilijs & negotiosis super hoc Comitis de Bonneburg legationibus, filiam ipsius Gudam nomine, virginem cum magno, sicut decuit exhibitam apparatu, duxit vxorem. Qua diu sterili permanente, & spem prolis infœcunda negante, ceperunt ardentissima spiritus contritione dolere, & pro successore tantæ hæreditatis misericordiam domini votis omnibus implorare. Sed eorum desiderijs infinitis, diuina iam olim prouidentia contraibat: vtpote, qui per seruos suos iure propinquitatis accedere disponebat. Sed quid? Fraudati sunt à desiderio suo? Minimè. Quomodo non? *Lætare sterilis, quæ non paris, erumpe & clama, quæ non parturis, quoniam filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere surgent. Leua in circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt.* Venient dies, in quibus tantorum filiorum mater gratulabunda cantabis. *Ecce ego & pueri mei quos mihi dedit DEVS.* Hactenus

Guda Bonneburgia Ludouico iuniori matrimonio iungitur.

Gal. 4.

Isaia 60.

Isaia 8.

O Musæ flabris torpentibus vsæ
Aspirate precor velis intrantibus æquor.

Vt in fundamento quodcunq; locatum est, subsequentis ædificij structura meridiet, & pennam Scriptoris inculti tam celebris materiæ præconandus semper affectus inauret.

Arnstein prædonum sedis.

Prædicti Comitis Castrum Arinstein vulgariter, Lapis aquilæ, Latino poterit idiomate nuncupari, locus horroris & vastæ solitudinis, aptus ad prædam, habilis ad rapinam, habitatoribus suis lapis erat offensionis, & petra scandali, vtpote qui stipendijs suis minimè contenti, totum de alieno, parum de proprio possidebant, quorum miseræ necessitati pauper & inops terra marique desudat, &,

Impiger extremos currit mercator ad Indos.

Psal. 103.

Ad hunc ergo locum & naualis viæ precium, & totius prouinciæ spolium veri Pharaonis milites conuictabant. Verè iuxta literam, *petra erinacijs refugium*. obsiti enim erant & aculeis horridi peccatorum. Sicut autem languor capitis decurrit in artus, sic nimirum sordes ac vitia membrorum, virtutem capitis sæpè disturbant. Comes enim quamuis huiusmodi spolijs nullatenus indigeret, reus tamen efficitur ex consensu, & seueri vindicis iram licet æquanimiter sufferentis, iste tacendo; illi pauperes opprimendo, offenderunt. Sed quo fine? *Verbum Domini ad te O Princeps, si exaltatus fueris sicut aquila, & super astra cæli posueris nidum tuum, inde te detraham, dicit Dominus.* Quando? Nescit tarda molimina sancti Spiritus gratia. Misit ergo Dominus cor filij sui in cor eius, & repentè mutatus in virum alterum, cogitatum iactabat in Domino dicens cum Psalmista. *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam, ecce elongaui fugiens, factusque est sicut aquila,* miro Dei munere, *qui vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt.* Prouocans iam ad volandum pullos suos, & verbo pariter & exemplo. vt qui consentiendo malis erat odor mortis in mortem, vitæ etiam odor esset in vitam Cogitabat domum orationis ibi facere, vbi *struthiones habitabãt prius, & pilosi saltabant, & Syrenes respondebant in delubris voluptatum.* Sed quia contectalis suæ super hoc requirendus erat assensus, iuxta Salomonẽ, * discurrebat, festinabat, suscitabat amicam, vt sicut duo erant in carne vna, sic vnus eos spiritus vniret in Deo. *Mulierem fortem quis inueniet? procul & de vltimis finibus precium eius.* Obnititur, & reclamat, salutaribusque consilijs aures obdurat, vt aspis. Quia verò, per virum fidelem sanctificatur plerumque mulier infidelis, & è conuerso; tandem monitis euicta frequentibus, ad supernæ vocationis brauium promptissima se obtulit voluntate. Verè hæc mutatio dexteræ excelsi,

Abdias v 4.

Psal 54.

Rom 4.

Luduicus Comes conuersionem inchoans, Vxoris consensum requirit.

Isaia 13.

**Prouer 6.*

Prouer. 31.

Ludit in humanis diuina potentia rebus.

Agens ergo gratias Deo, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum est, tradidit cor suum ad vigilandum diluculo, vt anchoram suæ spei tutam Dominus inflatione locaret, ne te-

ne teneras adhuc primitias, aut humani cordis instabilitas alteraret, aut serpentis antiqui calliditas eneruaret venenata. Timebat enim hoc, quod Propheta olim deplorans aiebat. *Facti sunt inimici eius in capite.* Et Salomon. *Fili accedens ad seruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem.* Accedens, inquit, quia principijs obstat, & capiti bellatorum se semper opponit, versutia tentatoris. Dum in hoc rerum cardine inter spem & metum positus, nouus Domini fluctuaret athleta, fundans Sion in Saphiris qui nouit omnia antequã fiãt, quod præsciuit ab æterno tempore quo voluit, Spiritus sui gratia consumauit. Erat eo tempore quidã Otto ordine Diaconus prædijs ditissimus, nobilis ac generosa Saxonũ prosapia descẽdens, consanguineus Comitis memorati, qui & ipse pro amore Iesu Christi larga prædia & amplissimas abdicãs facultates, Ecclesiã, quæ Gratia Dei dicitur, fundauerat, his diebus secundum regulã B Augustini, & Ecclesiæ primitiuæ; formamq; & habitum Dñi *Norberti* Magdeburgensis Archiepiscopi. Cuius, quia memoria incidit, digressoriã faciẽtes, p̃senti opusculo quod necessariũ viderimus inserem⁹. Anno Dñi MCXIX. beatæ memoriæ Norbertus XIII Magdeburgensis Archiepiscop⁹ venit Præmõstratũ, & habitũ, quem nõ ab homine, neq; per hominẽ accepit, Apostolicis sanctionib⁹ confirmatũ, fratrib⁹ obseruandũ tradidit, sicut in eiusdem ꝓfessionis Ecclesijs vniformiter custoditur, in quo & ipse, in sede pontificatus sui irreprehẽsibiliter viuẽs, anno gratiæ MCXXXVI. certus de corona iustitiæ cursũ vitæ suæ fœliciter consummauit, & debito cũ honore sepult⁹ in Ecclesia B. Mariæ Magdeburgi requiescit. Nũc ad cœpta redeamus. Præfat⁹ Otto, qui ditissim⁹ erat, Ecclesiã B. Victoris Martyris de legione Thebęorũ, quã sup̃ Salã fluuium cõstruxerat, tãtis dotibus ampliauit. Vt tam ꝓ larga rerũ earum quæ fratrib⁹ debentur vsibus copia, quã etiam pro loci amænitate gratiosa, ipsam Ecclesiam dignè *Gratiam Dei* dixeris appellari.

Threni 1. *Eccles 2.* *Ottonis Diaconi prædiuitis & consanguinei exemplo Ludwicus Comes ad Præmonstratens. ordinem adspirat. Ecclesia Gratia Dei S. Norbertus.* *Descriptio Cœnobij Gratia Dei*

Auditis huiusmodi Comes de Ottone rumoribus, quasi diuino quodã oraculo cõmonitus, ad ipsũ sine mora ꝓfectus, honorificè suscipitur, & cordis thesaurũ denudat amico, totũq; pectoris reuelat arcanũ, nec sine fructu. Nam ad exequẽdum, q̃ mẽte cõceperat, nouellę congregationi suæ missurũ se plãtaria pollicetur. Quanta reuerẽtia, cum apud ipsos moraretur, quãtaue diligẽtia sit habitus, penna sileat, vbi mentalis affectionis tota loquitur officina.

Luduicus Comes Præmonstratenses accersit e Gratia Dei Cœnobio.

Sequũtur è vestigio reditũ ipsi⁹ Canonici XII. de Gratia Dei, & fratres conuersi totidem ex lumbis spiritualib⁹ sanatæ professionis egressi, in ipso sumo angulari lapide Christo Iesu fundamẽta iacturi, in curribus & carpẽtis Bibliothecam librosq; Ecclesiasticos & nõ

Qui isti & quot extiterint.

modicam secum supellectilem deferentes. Veniunt, inquam, ciues Sanctorum & domestici Dei, portātes pacem; & angelico quodam cultu illuminantes patriam, candorem mentis habitu prætendebant. Erat inter eos recolendæ memoriæ Godefridus Ecclesiæ B. Mauritij in Magdeburgo Scholasticus, vir gratiæ singularis & meriti; quemq; cæteri fratres velut cælestem quendam radium sequebantur. Iam voluntas & propositum Deo dilecti Comitis, celebri sermone vulgatur. Iam apotheca sancti Spiritus, quod hactenus erat inclusum omnium naribus aspirabat; totamque inbalsamabat viciniam fracti pectoris alabastrum, ita vt multi dicerent, *Trahe me post te, curremus in odore vnguentorum tuorum.*

Godefridus primus Abbas ex scholastico Magdeburgensi.

Cant. 1.

Anno dominicæ incarnationis M.C.XXXIX. Comes Lodewicus cū venerabili coniuge sua Guda castrū suū Arinstein in Treuirensi diœcesi constitutū, ad laudē Dei omnipotentis, Patris & filij, & Spiritus sancti; in honore gloriosæ & intemeratæ virginis Mariæ, & magnifici Confessoris Nicolai, in manus Godefridi Scholastici & fratrū de Gratia Dei, seq; & omnia sua, libera cōtradidit volūtate. Marquardus etiā Capellanus, & notari⁹ ipsius, Schvvikerus quoq; Dapifer & alij Milites quinq; sæculū abdicantes, cū ipso sanctæ ꝓfessionis habitū induerunt, quorū Pater in Christo iam Dñs Godefridus, ipso tēpore à venerabili Adelberone, Treuirorum Archiepiscopo & apostolicæ sedis in Teutonico regno Legato, in generali Synodo solēniter est ordinatus. Fælix dies, qui & Angelis Dei super conuersis peccatorib. est gaudiū; & hominib. de contemptu mūdi tam imitabile inuexit exemplū. Fælix, inquam; & multa fælicitate donatus ille dies: qui toties illucescit, quoties ipsorum exēplo desiderijs cælestibus peccator ignescit, dum foris claret in opere, q̄ vnctio sancti Spiritus docet in corde. *Nisi conuersi fueritis*, ait Saluator, *& efficiamini, sicut paruuli, non intrabitis in regnū cælorum.* Non statura paruulos, sed humilitate requirit, quib. regnum cælorum Dei filius in nostra natura paruulus & humilis, reꝓmisit. Paratur primo omnium dominæ Gudę comitissæ in sinistro montis latere mansio specialis; vbi mutato habitu, clausa semper, nusquam ꝓgrediens, strictioris cibi parcitate antehabitas delicias, & numerosa quondā fercula redimebat. Per fenestram modicā diuina frequenter auscultabat officia, psalmis & orationibus intenta; sicque rota natiuitatis suæ feliciter euoluta, XVI Kal. Septembris migrauit à sęculo, & ante altare B. Nicolai in sanctuario Basilicæ, venerabiliter est sepulta. Habebat Comes ius Patronatus in LXXII. ecclesijs; quæ omnes ad ecclesiam B. Margarethæ, filiali iure, spectabant. Erat enim sub ipsius iurisdictione Boppardia, Wesala, Villa S. Goaris, Laënstein

Castrum Arnstein in cœnobium mutatur. Luduicus Comes fit religiosus. Conuersus. Familiares eum sequuntur. Godefridus ordinatur Abbas ab Adelberone Archiepiscopo Treuir.

Matth. 18.

Guda coniugis Luduici mansio.

Obitus.

Luduici Comitis Patronatus amplissimus.

* vtrum-

* vtrumque, Confluentia, & aliæ plures villæ Rhenenses; & tota prouincia, quæ dicitur Enrich; quæ omnia veluti stercora reputans, meliorem in cælo substantiam prælegit. Comitiam suam Dominis de Isenburg resignauit, quam ipsi dominis de Nassauvven & de Catzeellenbogen postea vendiderunt. Hæc sunt autem allodia, quæ Deo seruientium fratrum vsibus assignauit, Bubenheim, quod est in pago VVormatiensi cum Ecclesia, decimis, & hominibus, cunctisque redditibus eius, cum omnimoda & integra libertate. In villa VViessen trans Rhenum XXX. mansos, in villa Nattenhaussen VIII. mansos. In VValtorff, IV. mãsos, villam Germerod, cum omni iure; etiam curiam Zeberla in Brumbach, vnum mansum, curtim Holerich cum omni iure. Salphet etiam cum omni decima. In Singhoben III. mansos. Neue* & Bremta vineas, & agros, & syluas cum decimis. In * Camp, curiam & vineas, Laenstein curiam & vineas, Ecclesiã sanctæ Margarethæ, præterea curtim Selbach. Et Ecclesiam Kirchdorff, cum omni iure & integritate; cum hominib. videlicet ac decimis vniuersis, quæ venerabilis Dominus Albero Treuirẽsis Archiepiscopus Apostolicæ sedis Legatus Comiti & fratribus de Arinstein, pro salute animæ suæ suorumq; successorum, perpetua donatione contradidit, & priuilegijs confirmauit. Ecclesiã quoque in Oberndieffenbach / in Endrich quam Hartradus de Merenburg & vxor eius Irmengardis consensu liberorũ & hęredum suorũ Ecclesię beati Nicolai in Arinstein ob spẽ vitæ æternæ ppetuo delegauit cũ hominib. & tota villæ decima, & appenditijs omnib. tam in agris q̃ in pratis. Totam etiam decimã in Geltendorff & mediam partẽ decimæ de Serhura, & Foresten quæ dicitur Kamerforst. Et syluã totã quæ dicitur Grüstenbach, præter octo arbores, quæ omnia in priuilegijs Ecclesiæ plenius exprimuntur. In præfatis. a. Ecclesijs beatæ f. Margarethæ Kirchdorff, Dieffenbach, nulla Ecclesiastica psona, sed solus Abbas de Arinstein spiritualia iura tenebit, & Synodo quãdocunq; voluerit & sicut ipsi visũ fuerit, p̃sidebit. Nullus aduocat⁹. secularisue persona, iuris aliq̃d obtinebit, sed quicunq; Treuirensis Ecclesiæ erit Archiepiscop⁹, perpetua tuitione ab iniuriosorũ molestia, pro salute animæ suæ defensabit. In prędicto. a. Episcopatu, qcquid rerũ mobilium ad vsus fratrũ de loco ad locũ transferri contigerit, ab omni vectigalis exactione & omni erit liberũ pensione Venerabilis pater Godefridus super custodia gregis dominici officiosa charitate sedulus excubabat, creditum sibi talentum in reditu patrisfamilias duplicato cũ fœnore reportare contendens. Hinc in fundamento quod Christus est, aurum, argentum, lapidesque superædificans preciosos, inde in structura materialis ædificij

inferius & superius. *Enrich vel Hein-prouincia, in Cattimeliboco.* *Comitia Arnsteinia Fundorum & possessionum catalogus qua Pramonstratens. obtenuerunt ex mancipi rebus.* *apud Mosellam.* *apud Boppardiam.* *Alberonis Archiepiscopi Treuer donatio.* *Hartardi de Merenburg celebris tractu Logana equestris donatio.* *Godefridi Abbatis talentum.*

ingressum domus & atrij amplificans, excelsos templi parietes erigebat. Erat enim consilio prouidus, opere strenuus, doctrina dulcifluus, miræque humilitatis & abstinentiæ; sicut a contemporaneis ipsius veraci ad nos relatione peruenit. Dum in hac perfectionis specula staret immotus, contigit Fridericum ducem Sueuiæ patrem Friderici Romanorum postea Imperatoris secus Ecclesiam, quæ Münster dicitur, iuxta riuulum Primmam cum suis quodam tempore transire, in cuius Comitatu erat etiam Lodevvicus, quia consanguineus ipsius ducis erat; & amicissimus existebat: intuensq; præfatus dux locum, qui secundo iam, & Sanctimonialibus & viris Canonicis, videlicet regularibus, ad diuinum officium deputatus ab omni penitus exciderat disciplina, ita vt canes venatici in sanctuario Ecclesiæ discurrerent; & secundum Prophetam dicentem. *Propter montem Sion, quia disperijt, vulpes, id est, dolosi ambularent in eo*, ex intimo corde commotus est. & amoris Dei Zelo succensus, dilecto comiti, & Conuerso locum eundem cum omni bonorum proprietate contradidit, deprecans pariter & contestans, vt ibidem ob spem cælestium præmiorum monasticæ religionis obseruantiam ordinaret. Quem ille gratanter, & cum omni alacritate suscipiens, habito fratrum suorum consilio, sex Canonicos de Gratia Dei probatæ conuersationis elegit, adiunctis alijs personis idoneis quas ad hoc opus pater Godefridus assignauit, præficiens Marquardum Capellanum Comitis, qui iam de valle plorationis ascenderat & in domo domini virtutum profectibus, & gradibus innitens cantica graduum mentis iubilo personabat. Hic anno gratiæ M. C. XLIII. venit Monasterium cum fratribus delegatis ad vineam domini Sabaoth excolendam, qualis autem in Christo vitis, quamque fructuosus palmes extiterit; & qualiter in diebus suis, & sibi vixerit, & domini familiæ, ne materiam nostram varius sermo diffibulet, successorum ipsius efferendum laudibus relinquamus.

Fridericus dux Sueuiæ Ecclesiam Münster Præmonstratensibus assignat.

Then. 5.

Ludouicus Comes Münster Ecclesiam suscipit & excolit.

Marquardus Comitis olim Capellanus Monasterio præficitur.

Subsequenti tempore memorandus Comes, qui totus iam viuebat in Christo secundum Apostolum, quæ retro sunt oblitus in anteriora diem repromissionis & munera per virtutum gradus extendit, & Sanctimoniales, quæ prius apud Bethlentrode tunc Steden commorantes, in quarum collegio erant nobilium militum filiæ de Enrich seruitio domini per exemplum dominæ Gudæ comitissæ mancipatæ, in vallē sanctæ Mariæ transtulit, de quibus postea cœnobium dominarum quod Nürhenbach dicitur, transplantauit. Post circulum dierum istorum, quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, in Moguntina Diœcesi apud Odernheim quidam Ministeriales beati Stephani Metensis Ecclesiæ, domos, agros, & prata

Ludouicus Comes virgines nobiles coniugis exemplo collectas ex Bethlentrode & Steden transfert in Vallē S. Mariæ quas post Cœnobium dominarū in Nurhenbach.

prata in villa Gummerſcheim in laudem Dei pro remiſſione peccatorum ſuorum ſæpius dicto Comiti votis liberalibus obtulerunt, eo quod frequenter apud ipſos ad allodium ſuum Bubenheim trãſitum faciens, fama celebris & conuerſatione digniſſimus haberetur. Ipſe vero habita ipſorum cura circa Deum, reuerentia non abuſus ibidem ſuper Sellam riuulum in honore Dei Genetricis & beati Ioannis Euangeliſtæ Oratorium conſtruxit, Sanctimonialibus adunatis. Locum autem eundem ab omni aduocato ſæculari, omni iure parochiæ de Odernheim poſt decimam, quam dominis Metenſibus ſoluere debent, qui hoc opuſculum legerit, ſciat penitus emancipatum.

Gummerſcheim Sanctimonialium ſedem exſtruit in fundo Metenſis Ecclesia.

Feruebat interim in ædificio domus domini quottidianis exercitijs & laboribus fratrum de Arinſtein ſocialis ac beata communio, & in opere manuum quod omnes generaliter, & ſinguli ſpecialiter promouebant, qualis eſſet mentalis concordiæ diſciplina, facile poterat coniectari. Nullus ibi torpebat ocio, nullus laborem fingebat in præcepto, quia finis præcepti caritatis mutuæ vinculo cohærebat, vere humiliatum eſt in laboribus cor noſtrum, quibus quottidianum martyrium & humilitas mentis & carnis afflictio fuit in frequenti ſufferentia paupertatis. Alij frangendis muris Caſtrenſibus, alii cõplanandis arcis inſiſtebant, alij trabes & ædificiorum ligna ducebant, alij rupis eminentiam præſcindebant, cuius vt ferunt altitudo adæquabat quod nunc eſt monaſterij ſummitatem. Quis excogitare poterit tot ſeruorum Dei labores, quis æſtimare ſudores? Nouit ſolus retributor præmiorum qui remunerauit plurimos ipſorum, quibus amodo dixit Spiritus, requieſcant à laboribus ſuis. Eo tempore viuæ memoriæ pater Godefridus anñ XII. quo fuerat ſupra domini familiã ordinatus, ingraueſcente carnis moleſtia IIII. Idus Octobris in itinere Præmonſtratẽſi fæliciter obijt ſepultusq; apud VVandegorin. cuius oſſa poſtmodum in Eccleſiam ſuã honorificè delata ante altare beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli debito cum honore ſunt poſita. Poſt cuius tranſitum ad prelationis officium ſucceſſit Euſtachius. Ipſe vir virtutis, & gratiæ ſingularis, vt merito ipſi & cura dominici ouilis, & rei gubernatio temporalis crederetur. Huius temporibus quidam Sacerdos nomine Godefridus Eccleſiam quæ Beſelich nuncupatur, quam in parochia Dietkirchen conſenſu domini Alexandri Treuirenſis Archidiaconi conſtruxerat, cum omnibus attinentijs animalium ſcilicet & fructuum intra curiam conſtitutis, fratribus de Arinſtein contulit, ob ſpem ſalutis æternæ, vt ijdem fratres ibidem miſſarum ſolemnia perpetuo procurarẽt: qui etiam conuentũ Sancti-

Arnſteniani cœnobij diſciplina, & exercitatio.

Labor in caſtri muris ruinis & monte ipſo æquãdis.

Godefridi Abbatis obitus.

Euſtachius ſucceſſor.

In Beſelich monialiũ cætus colligitur

Alexander Archidiaconus Treu. T S Lubentij in Dietkirchen.

 monia-

CatZenelleubogij Domini aduocatione Beselich se abdicant.

Hillinus Treuirorũ Arch. tutelam loci suscipit.

monialiũ ilico dirigẽtes primitias Dño dabãt, dedicauerũt bonorũ operum ex prouẽtu. Erant eiusdẽ loci Domini de **Catzenellenbogen** tunc temporis Aduocati: sed ipsam Aduocatiam pro amore Iesu Christi & intemeratæ Matris eius, cum omni iure totaliter abdicantes, in manus fratrum prædictorum & Conuersi Comitis cum integritate omnium infra curiam existentium libertate perpetua tradiderunt. Quem locum Hillinus eo tempore Treuirorum Archiepiscopus, & Apostolicæ Sedis legatus sub tuitione sua, suorũq; successorum suscepit speciali gratia defensandũ. iam dicto Alexandro Archidiacono ius suum in ea re penitus resignante. Et ad maiorem & perpetuam facti huius firmitatem, statutum est, & priuilegijs confirmatum, vt etiam memorato Treuirensi Archiepiscopo aureum denarium, vel duodecim Confluentinæ monetæ denarios argenteos annuatim persoluere teneatur.

Ludouici Comitis praconium.

** entendantur vel simile deesse videtur.*

Eccles. 4.

Comes.

Sed iam nunc ad ipsum, pro quo materia tota sumpsit initiũ, reuertamur, lectori quod de Conuersione ipsius & transitu spopondimus, exsoluamus. Audisti, lector, in superioribus, si non excidit à memoria, de progenitoribus viri, de ingressu pauca, & progressu; audi nunc & mirare nobiscum, vt miremur ea saltem, quæ imitari non possumus: nondum enim tornatiles, nondum plenas hyacinthis manus habemus vt sint ad eleemosynam porrectæ cum Lucis exemplo, vt ad modum torni promptissimè ad opera quantumlibet subtilia per amorem Domini facienda. * Audi Comitem, audi fundatorem, audi pariter & Conuersum. Miror ego in hominem vnum tria hæc adiectiua cõuenisse. *Certe iuxta Salomonem, funiculus triplex difficilè rumpitur.* Cum audieris Comitem, non attende prosapiam, quia stulta mundi & ignobilia Deus elegit: sed mirare triumphalem temporalium rerum Contemptorem. Contempsit enim nomen & genus, sæculi diuitias & honores, vt nudus nudum Christum sequeretur, quatenus pœnas euaderet diuitis purpurati, abnegauit post omnia, quod difficillimum, & seipsum. Nunquid non plura pro Christo reliquit? Etiam. Quid? in vxoris corpore, molle femur. Qui reliquerit, inquit Saluator, inter cætera vxorem, & filios, centuplum accipiet. Iam centuplum hic surgit contra infinitum, quia surgit & crescit infinitas præmiorum. Sed fortasse diceret aliquis, quod hoc obesse non poterat ad salutem; audiat, quid Euangelicus dixerit excusator, Vxorem duxi; Et ideo non possum venire. Cum audieris Fundatorem; futurorum bonorum considera prouisorem, vbi Christus existens Pontifex semel in sancta per propriũ sanguinem introiuit. Qui dormit æstate, mendicabit hyeme. Prouidit ergo in

Fundator.

go in posteru͂, quia tot salutis suæ reliquit obsides, quot patrimonij sui habebit hæredes. Fundauit seipsum; imo sanctæ professionis studio fundauit alios virtutis exemplo; ideoque superędificari meruit in Ecclesiæ fundamento. Cum audieris conuersum, bonorum operum intellige sectatorē. Nam sponso, qui in cœlis est, perenni mente actu & habitu maluit applicari, non iam conformis huic sæculo, sed reformatus spiritu mentis suæ. Conuersus enim est effectus, at paruulus elegit abiectus esse in domo Dei, per viam humilitatis signifer & præuius antecedens, quia, vt ait quidam; *Componitur orbis Regis ad exemplum*, & vita quis melius, quam verbo docetur. Quid de charitate, quid de eius compassione dicturus sum, qui totus semper misericordiæ visceribus affluebat. Ibat sæpius in glaciali frigore pellicijs nudatus ac tunicis, quibus calefacta sunt algentia membra viduarum. Testantur hæc voces pauperum, quæ ad aures incircumscripti spiritus peruenerunt, quibus & victum sæpè latenter & amictum per humeros furtiue dimisit: non inferior hac virtute S. Martino, qui dimidiam chlamydem, quum iste totum frequenter dederit indumentum. Hoc tempore felicis memoriæ Eustachius Abbas cum XXIX. annis in castris Domini strenuè militasset, solutus carnis ergastulo, Deo, apud quem mortuorum spiritus requiescunt, tradidit animam, successitque illi Richolffus, cuius multa in procuratione domus Dei inueniuntur insignia probitatis.

Conuersus.

Eustachij Abbatis mors.

Richolffus Abbas succedit.

Huius anno sexto venerabilis Comes & conuersus sicut sæpè solebat per Abbatis licentiam Ecclesias, quas fundauerat, & ipsoru͂ prædia visitandi gratia circuibat. Et dum ad cœnobium Dominarum Gummerscheim deuenisset, viribus corporis destitutus sensit mortis adesse discrimen: securusque de præmio cupiebat dissolui, & esse cum Christo. Aliquantis autem diebus febriens ab Abbate Monasteriensi Burchardo & Pręposito Flanheim Werenboldo & præfati loci Sacerdotibus, Sacramentis cœlestibus & Ecclesiasticis solemniter est imbutus. & totus cœlestium flagrãs desiderio, valedicens omnibus VIII. Kal. Nouemb. lætantibus angelis plenã fœlicibus meritis animam transmisit ad Christum: Ad cuius exequias tota ferè vicinia confluebat. Cõditus est pro tẽpore duabus noctibus apud Gummersheim: Tertia apud Ebeibach; quarta apud Ecclesiam Kirchdorff; quinta apud Ecclesiã B. Margarethæ. Sexta demu͂ die Comitibus de Nassauvv, de Catzenellenbogen, de Dietz, & Dominis de Isenburg feretrum portantibus apud Ecclesiam suam Arinstein cum maximo deponitur eiulatu. Quantæ ibi lacrymę, quanta suspiria & quantus fuerit sexus vtriusque concursus,

Luduici Comitis ægritudo.

Sacramentorum perceptio

Mors & exequiæ.

Comites Luduico parentantes.

cursus,

cursus longè facilius æstimabitur, quam scribetur. Sepultus est autem ante altare pontificis beati Nicolai, eiusdem Ecclesiæ patroni, in die Commemorationis omnium fidelium animarum, anno gratiæ M.C.LXXXV. anno autem à fundatione dictæ Ecclesiæ XLVII. sub Abbate Richolfo.

Accipe iam lector breuem & simplicem paginam, quam descripsi, tanti viri virtutibus imparem, quam nullum iactantiæ vitium, teste conscientia, fermentauit, sed sola sepultæ materiæ negligentia ad id, quod videtur, eduxit. Innouent & corrigant de charitate qui volunt, non etiam reclamabit ad limam, quę doctioris ingenij calamum iam expectat. Date fratres, & domini date veniam, & quid tantis cineribus debeatis, attendite. Ne, quæso, pro nihilo terram desiderabilem habeatis, ne vnde gratiam & meritum, inde teneamini pœnas & supplicia reportare. Sequitur nos, & insequitur, ac per omnes locorum angustias, ingreditur oculus pij Pontificis Nicolai, penetrat abdita, rimatur occulta; videt, & se videri non vult à nobis. Non ergo simus ingrati de beneficio, vt eius nobis patrocinetur oratio. Sed finem loquendi omnes pariter audiamus. *Deum time, & mandata eius obserua, hoc est omnis homo*; id est per hoc erit omnis homo, subaudi, perfectus. Ad hanc perfectionem & coronam regni, qui nos inuitauit post mortem carnis, inducat Iesus Christus Dominus noster. Amen.

Sanctorum circa res nostras perspicax cura.

Ecclesi. 12.

EXPLICIT OPVSCVLVM GESTORVM COMITIS LVDEVVICI FVNDATORIS NOSTRI.

IN VITAM B. M. LVDVVICI ARNSTEINII COMITIS ORD. PRÆMONSTRATENSIS.

ARSTEINIVM in Loganæ tractu clarum est familię Pręmonstratensis Monasterium; de quo copiosè nos in Notitia Monastices Treuerensis diœcesis pertractauimus. Ab aquila vitæ Scriptor nominis originem deriuat. Locorum periti ab Aura riuo, qui contra Arnsteinium in Loganam influit, trahi malint.

Arnsteinij origo.

Colonia hæc Ascetica ex GRATIA DEI, id cænobio nomen fuit ad Salam amnem in Saxonia condito, deducta. Godefridus celebratur primus Abbas, ab Alberone factis inclito Treuirorum Archiepiscopo, circa Salutis annum MCXXXIX. ordinatus.

Vitæ Scriptor prope ætate æqualis, etsi more scholastico alicubi diffluens luxuriet grauiter tamen nec indoctè narrationem absoluit, & nostris quoque lucubratiunculis lumen alicubi non exiguum accendit. Ceterum, quia Scriptor præter ea, quæ ad historiã pertinent, vix quicquam quod obscurum sit attingit, opus hic esse non putaui vel insidias auribus facere, vel onerare lectorem superfluis.

Scriptor vitæ.

Tota Prouincia quæ dicitur Enrich

De Enrichiæ vel Heinrichiæ pago nos alibi; & hic in Relectione. Vulgo ditionem hanc nunc appellitant Enrich / siue auff den Enrich.

Enrich.

SORORES B. M. Luduici in quas nupserunt *Comitum* familias, vna dempta Nassouicia, omnes exstinctæ sunt; etsi Linea fæminea in stirpibus nonnullis, quibus agnata cum hæreditate successio viuat. Plerique clientes extitere Treuerensis Ecclesiæ.

QVARTA NASSAVVEN DESPONSATA.

Capita huius stirpis mutile quidem edita, hinc quoque illustrari possunt.

Nassauiæ stirps.

Valeramus. N. Arnsteinia Luduuici
Ex his Senioris F.
Rupertus Arnoldus, Demudis
Valeramus--Cunegundis Rupertus Arnoldi F.
Henricus-Rupertus vir bellicosus & in
terra sancta defunctus
Embrico Diethsæ Comes -Demudis Nass.
Henricus
Eberhardus
Dietzæ Comites

Catzenelebogensis stirpis initium.

Bertoldus & Dietherus Comites de Catzenelebogen.

Nec minus obscuram huius stirpis Comitum originem, & genealogiam interruptam, vel hinc emendare & restituere liceat.

N. Com. Catzenelebogen---Adelheidis Lossen C.
Dietherus I. Bertholdus filij
Humbertus. Dietherus II. Eberhardus Episcopus
Dietherus I anno MCCXIX. Terram Sanctam adijsse traditur.

Comitatus superior & inferior.

Comitatus hic olim bipartito diuisus. Superior Weterauia, Odonis saltu & Rheno inclusus Dermstadium caput habet. Inferior apud Inferiorem Rheni limitem, Einrichiæ solo saltuque continetur, cuius primarium oppidum Catzenelebogen, gemina arce magis, quam alio cultu visendum.

Habebat Comes Lud. Ius Patronatus in LXXII. Ecclesijs.

Patronatus abusus.

Telum hocquoddam fuit amentatum, ad iugum seruitutis imponendum Ecclesijs, quando Patronatus non dotis aut nouæ constructionis, vel causæ similis argumento, nitebatur, sed, vel ab Imperatore vel Archiepiscopis, belli vel obsequij intuitu Dynastis beneficij loco velut in manus traditi, vel ab ijsdem vi & armis, alioue non iusto titulo, vsurpati.

Opes veterum Comitum.

De Luduuico Comite non habeo dicere, quo colore iuris vim tantam Patronatuum adeptus sit. Non negat vitę Scriptor, magnas ex arce gentilitia olim prædas actas; & insessores Comitisque Clientes parum de proprio, totum de alieno possedisse. Obseruatum mihi in Lutzeburgijs & Namurci Comitibus, & antiquis Lotharienſium Palatinis, præcipuum eis patrimonij fundum, ab Ecclesiarum & Monasteriorum decimis & dotibus, & iure Aduocationis & Patronatus, extitisse.

In villa VVieſſen trans Rhenum XXX. MANSOS.

Mansorum modus & fructus.

De Mansis sat multa ad Fuld. Antiq. lib. III. Monent me periti talium, tractu Loganæ quemque Mansum vetera cum nouis componendo, arui culti vel soli arabilis triginta iugera complecti, præter pisci-

piſcinas, paſcua, ſiluas, quæ Manſis includi ſolent. Euariare tamen fructum pro loci & temporis natura.

Albertus Crantzius lib. IV. VVandaliæ c. XXV. & XXIX. menſuram appendit cuique Manſo Holſaticæ ditionis * modios octonos ſiliginis & totidem auenæ; alibi denos tantum ſiliginis aut tritici in prouentu tollunt.

* maldra.

Valeramus. N. Arnsteinia Luduuici
Ex his Senioris F.
Rupertus Arnoldus, Demudis
Valeramus--Cunegundis Rupertus Arnoldi F.
Henricus-Rupertus vir bellicosus & in
terra sancta defunctus
Embrico Diethisæ Comes -Demudis Nass.
Henricus
Eberhardus
Dietzæ Comites

Catzenelebogensis stirpis initium.

Bertoldus & Dietherus Comites de Catzenelebogen.

Nec minus obscuram huius stirpis Comitum originem, & genealogiam interruptam, vel hinc emendare & restituere liceat.

N.Com.Catzenelebogen---Adelheidis Lossen C.
Dietherus I.Bertholdus filij
Humbertus. Dietherus II. Eberhardus Episcopus
Dietherus I anno MCCXIX. Terram Sanctam adijsse traditur.

Comitatus superior & inferior.

Comitatus hic olim bipartito diuisus. Superior Weterauia, Odonis saltu & Rheno inclusus Dermstadium caput habet. Inferior apud Inferiorem Rheni limitem, Einrichiæ solo saltuque continetur, cuius primarium oppidum Catzenelebogen, gemina arce magis, quam alio cultu visendum.

Habebat Comes Lud. Ius Patronatus in LXXII. Ecclesijs.

Patronatus abusus.

Telum hocquoddam fuit amentatum, ad iugum seruitutis imponendum Ecclesijs, quando Patronatus non dotis aut nouæ constructionis, vel causæ similis argumento, nitebatur, sed, vel ab Imperatore vel Archiepiscopis, belli vel obsequij intuitu Dynastis beneficij loco velut in manus traditi, vel ab ijsdem vi & armis, alioue non iusto titulo, vsurpati.

Opes veterum Comitum.

De Luduuico Comite non habeo dicere, quo colore iuris vim tantam Patronatuum adeptus sit. Non negat vitę Scriptor, magnas ex arce gentilitia olim prædas actas; & insessores Comitisque Clientes parum de proprio, totum de alieno possedisse. Obseruatum mihi in Lutzeburgijs & Namurci Comitibus, & antiquis Lothariensium Palatinis, præcipuum eis patrimonij fundum, ab Ecclesiarum & Monasteriorum decimis & dotibus, & iure Aduocationis & Patronatus, extitisse.

In villa VViessen trans Rhenum XXX. MANSOS.

Mansorum modus & fructus.

De Mansis sat multa ad Fuld. Antiq. lib. III. Monent me periti talium, tractu Loganæ quemque Mansum vetera cum nouis componendo, arui culti vel soli arabilis triginta iugera complecti, præter pisci-

piſcinas, paſcua, ſiluas, quæ Manſis includi ſolent. Euariare tamen fructum pro loci & temporis natura.

Albertus Crantzius lib. IV. VVandaliç c. XXV. & XXIX. menſuram appendit cuique Manſo Holſaticæ ditionis * modios octonos ſiliginis & totidem auenæ; alibi denos tantum ſiliginis aut tritici in prouentu tollunt.

* maldra.

INDEX IN OPVSCVLVM GESTORVM B. LVDEWICI.

A.

Diethe-

D.

E.

F.

G.

H.

L.

 mita-

Stilus